Sini Stolt

14.10.2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen 17.10.2025

Lausunto hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos kiittää mahdollisuudesta lausua Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle esitykseen eduskunnalle annettavista lakimuutoksista elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta.

Kiitämme lausuntopalautteemme huomioimisesta ja pykälän selkiyttämisestä Laki lapsen elatuksesta annetun lain muuttamisesta 7 a § osalta, että jatkossa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vahvistaa sopimuksessa käytettävien lomakkeiden kaavan.

Lausuntopalautteemme pohjalta esitystä on täsmennetty myös asiakastietolain osalta. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023, asiakastietolaki) annetun lain 20 §:n 2 momentin mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaa määräykset sosiaalihuollon asiakirjojen tietorakenteista ja tietosisällöistä sekä tietorakenteissa valtakunnallisesti hyödynnettävistä koodistoista. Kyseisen säännöksen nojalla Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittää kansallisesti elatusavun vahvistamista koskevien asiakasasiakirjojen tietorakenteen.

Hallituksen esityksessä nykytilan kuvauksessa on todettu (s.12), että perheoikeudellisissa palveluissa on lakia tulkittu siten, että perheoikeudellisissa palveluissa tapahtuva elatussopimusten vahvistamiseen liittyvä palvelu ei tuota sosiaalihuollon asiakkuutta silloinkaan, kun elatusvelvollisen elatuskyvyn todetaan olevan puutteellinen. Asiaa on selkiytetty tekstissä (s. 16) siten, että Sosiaalihuoltolain 34 §:n mukaan sosiaalihuoltoasia tulee vireille hakemuksesta tai kun hyvinvointialueen

sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä. Sosiaalihuoltolain 36 § edellyttää, että kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, hänen on huolehdittava, että henkilön kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi. Lisäksi henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Näin ollen perheoikeudellisissa palveluissa tulee noudattaa Sosiaalihuoltolain (1301/2014) velvoitetta palvelutarpeen arvioinnista. Sosiaalihuoltolain 4 §:ssä säädetään asiakkaan edusta sekä siitä, että erityisesti lapsen kohdalla on kiinnitettävä huomiota niihin toimenpide-vaihtoehtoihin ja ratkaisuihin, jotka edistävät lapsen kasvua ja kehitystä sekä varmistavat turvallisen kehitysympäristön.

Erotilanne, erityisesti silloin kun vanhempien välit ovat riitaisat, eikä yhteistä ymmärrystä esimerkiksi lapsen elatuksesta synny sopimusteitse, muodostaa riskin lapsen myönteiselle kehitykselle ja turvallisille kasvuolosuhteille. Lisäksi lapsen tarvitseman elatuksen sopimatta jättäminen tai maksamatta jättäminen ovat mahdollisuuksia taloudellisen väkivallan käytölle lasta sekä hänestä huolta pitävää vanhempaa kohtaan.

Sosiaalihuollon perhepalveluilla, erityisesti kasvatus- ja perheneuvonnalla, voidaan vahvistaa vanhempien ymmärrystä riitatilanteen vaikutuksista lapsen hyvinvointiin sekä edistää vanhempien kykyä rakentavaan yhteistyövanhemmuuteen.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Anneli Pouta